

รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น
ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดทำหนังสือสัญญา การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน และการเยียวยา
ที่จำเป็นอันเกิดจากผลกระทบของการจัดทำหนังสือสัญญา พ.ศ.

กระทรวงการต่างประเทศได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน มหาวิทยาลัยของรัฐ และประชาชนทั่วไป เพื่อประกอบการจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดทำหนังสือสัญญา การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน และการเยียวยาที่จำเป็นอันเกิดจากผลกระทบของการจัดทำหนังสือสัญญา พ.ศ. โดยสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นได้ ดังนี้

๑. วิธีการ จำนวนครั้ง และระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น

เพื่อเป็นการปฏิบัติตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กระทรวงการต่างประเทศได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติฯ ดังต่อไปนี้

๑.๑ รับฟังความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ของกระทรวงการต่างประเทศ (<http://www.mfa.go.th>) และเว็บไซต์ของกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย (<http://treaties.mfa.go.th>) จำนวน ๑ ครั้ง ตั้งแต่วันที่ ๑-๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๓ รวมระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น ๓๑ วัน โดยแสดงหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติฯ และร่างพระราชบัญญัติฯ ทั้งฉบับ

๑.๒ รับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และมหาวิทยาลัยของรัฐ ผ่านการจัดทำหนังสือสอบถามความเห็นไปยังทุกหน่วยงาน ทั้งหมดประมาณ ๑๐๐ แห่ง ตั้งแต่วันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๓

๒. พื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายในการรับฟังความคิดเห็น

หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งใช้วิธีการรับฟังความคิดเห็น โดยมีหนังสือสอบถามความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นผ่านทางเว็บไซต์ของกระทรวงการต่างประเทศและเว็บไซต์ของกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย

สำหรับภาคเอกชนและประชาชนทั่วไปที่ให้ความสนใจ สามารถแสดงความคิดเห็นและเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติฯ ได้ผ่านเว็บไซต์ของกระทรวงการต่างประเทศและเว็บไซต์ของกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย

๓. ผลการรับฟังความคิดเห็น

ในการรับฟังความคิดเห็น หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน มหาวิทยาลัยของรัฐ และประชาชนทั่วไป ได้แสดงความคิดเห็นเป็นหนังสือและผ่านเว็บไซต์ของกระทรวงการต่างประเทศและเว็บไซต์ของกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย โดยสามารถสรุปความคิดเห็นในแต่ละประเด็นได้ ดังนี้

ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	หมายเหตุ
๑. ภาพรวมของการจัดทำร่างพระราชบัญญัติฯ	<p>๑.๑ เห็นด้วย เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติฯ จะเป็นกรอบกฎหมายภายในที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการจัดทำหนังสือสัญญาอย่างชัดเจน เป็นประโยชน์ต่อประชาชน และเนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติฯ ครบถ้วนตามรัฐธรรมนูญฯ แล้ว ทั้งนี้ มีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ดังนี้</p> <p>๑.๑.๑ เสนอแนะให้กำหนดผลของการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติฯ (บทกำหนดโทษ)</p> <p>๑.๑.๒ มีข้อสังเกตว่า ร่างพระราชบัญญัติฯ ยังมีการยึดโยงกับมาตรา ๑๗๘ ของรัฐธรรมนูญฯ ซึ่งหากมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญฯ อาจทำให้ต้องแก้ไขร่างพระราชบัญญัติฯ ด้วย</p> <p>๑.๑.๓ เสนอแนะให้มีบทบัญญัติรองรับกรณีหน่วยงานของรัฐได้รับผลกระทบจากการจัดทำหนังสือสัญญาด้วย</p> <p>๑.๑.๔ เสนอแนะให้มีบทบัญญัติที่กำหนดขั้นตอนกรณีหนังสือสัญญาที่ลงนามแล้วแต่รัฐสภาไม่ให้ความเห็นชอบก่อนการแสดงเจตนาให้มีผลผูกพันไว้ด้วย เพื่อให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากพันธกรณีตามข้อ ๑๘ (๑) ของอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา</p> <p>๑.๑.๕ ร่างพระราชบัญญัติฯ ไม่ได้แยกประเภทหนังสือสัญญาที่จัดทำแล้วโดยไม่จำเป็นต้องเสนอให้เห็นชอบร่าง กับหนังสือสัญญาที่ยังอยู่ระหว่างการเจรจาและการเสนอให้ความเห็นชอบก่อนที่จะแสดงเจตนาให้มีผลผูกพัน และหนังสือสัญญาทวิภาคีกับหนังสือสัญญาพหุภาคี ซึ่งอาจมีความแตกต่างในกระบวนการจัดทำ</p> <p>๑.๑.๖ มีข้อสังเกตว่า ขอบเขตของร่างพระราชบัญญัติฯ เกินกว่าที่มาตรา ๑๗๘ วรรคสี่ของรัฐธรรมนูญฯ กำหนดไว้ โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญา</p>	การปรับปรุงหรือไม่ปรับปรุงหลักการหรือประเด็นสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฯ ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะดังกล่าว จะต้องผ่านการพิจารณาร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	หมายเหตุ
	<p>๑.๒ <u>ไม่เห็นด้วย</u> เนื่องจากเมื่อเปรียบเทียบกับร่างพระราชบัญญัติการจัดทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ พ.ศ. ที่เสนอโดยประชาชน ๑๐,๐๐๐ รายชื่อ ยังขาดบทบัญญัติในหลายประเด็น อาทิ การเสนอแผนการจัดทำหนังสือสัญญาต่อรัฐสภา การให้ผู้มีส่วนได้เสีย นักวิชาการ หรือภาคประชาสังคมเข้าร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์ในการเจรจาหนังสือสัญญา การจัดเก็บหนังสือสัญญาที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ การสนับสนุนให้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยทำหน้าที่ศึกษาวิจัยอย่างเป็นกลางและรอบด้าน และการจัดทำรายงานผลการศึกษารายงานต่อผู้มีส่วนได้เสีย และกลุ่มประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง โดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐบาล</p>	
<p>๒. ร่างมาตรา ๑</p>	<p>มีข้อสังเกตว่า ชื่อร่างพระราชบัญญัติฯ มีความหมายกว้างเกินไป ไม่สามารถเข้าใจได้ทันทีว่าหมายความถึงเฉพาะหนังสือสัญญาซึ่งต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๗๘ ของรัฐธรรมนูญฯ เท่านั้น</p>	
<p>๓. ร่างมาตรา ๓</p>	<p>๓.๑ นิยามคำว่า “หนังสือสัญญา” มีข้อสังเกตว่า นิยามยังมีความคลุมเครือในส่วนของคำว่า “ต่างประเทศ” ซึ่งอาจทำให้ตีความได้ว่าหมายถึง “รัฐต่างประเทศ” เท่านั้น หรือรวมถึง “องค์การอื่นที่มีลักษณะต่างประเทศ” ด้วย ดังนั้น อาจต้องระบุให้ชัดเจนเพื่อป้องกันความสับสนที่อาจเกิดขึ้น</p> <p>๓.๒ นิยามคำว่า “หนังสือสัญญาที่อาจมีผลกระทบอย่างกว้างขวาง” ๓.๒.๑ มีข้อสังเกตว่า จำเป็นต้องระบุเลขมาตราของรัฐธรรมนูญฯ หรือไม่ เนื่องจากหากมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฯ ก็จะต้องแก้ไขร่างพระราชบัญญัติฯ ด้วย ๓.๒.๒ มีข้อสังเกตว่า มาตรานี้ครอบคลุมความหมายของคำว่า “หนังสือสัญญา” อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” ในมาตรา ๑๗๘ วรรคสามของรัฐธรรมนูญฯ ด้วยหรือไม่ หากต้องการให้คำนิยามครอบคลุมความหมายของ “หนังสือสัญญาอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” ว่ามีหนังสือสัญญาในกรณีอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา ก็ควรขยายความคำนิยามดังกล่าวให้ครอบคลุมด้วย ๓.๒.๓ เสนอแนะให้กำหนดบัญชีรายการหนังสือสัญญาประเภทนี้ โดยจัดทำเป็นบัญชีรายการเบื้องต้น และให้มีการเพิ่มเติมและทบทวนบัญชีรายการทุก ๓ ปี</p>	

ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	หมายเหตุ
	<p>โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีผ่านการจัดทำข้อเสนอโดยคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา ๒๕ และโดยการเสนอของประชาชนด้วย</p> <p>๓.๒.๔ มีข้อสังเกตว่า โดยที่มาตรา ๑๗๘ วรรคสามของรัฐธรรมนูญฯ กำหนดว่า หนังสือสัญญาอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้า หรือการลงทุนระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง ได้แก่ หนังสือสัญญาเกี่ยวกับการค้าเสรี เขตศุลกากรร่วม หรือการให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ หรือทำให้ประเทศต้องสูญเสียสิทธิในทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดหรือบางส่วน หรือหนังสือสัญญาอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้น เมื่อร่างพระราชบัญญัติฯ ไม่ได้บัญญัติไว้ในลักษณะเดียวกับที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๗๘ วรรคสามของรัฐธรรมนูญฯ อาจทำให้มีปัญหาในการบังคับใช้ได้ และเสนอแนะให้ปรับแก้คำนิยามตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฯ ด้วย</p> <p>๓.๒.๕ เสนอแนะให้กำหนดนิยามในส่วนผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้า หรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวาง ให้ชัดเจน มีใช้ให้อยู่ในดุลพินิจของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการตีความ</p> <p>๓.๓ นิยามคำว่า “ข้อสงวน”</p> <p>๓.๓.๑ มีข้อสังเกตว่า ไม่มีการระบุเกี่ยวกับเวลาที่มีการทำข้อสงวน อย่างไรก็ดี ข้อ ๒ (๑) (ดี) ของอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ กำหนดไว้ว่า จะต้องกระทำขณะที่ลงนาม ให้สัตยาบัน ยอมรับ หรือภาคยานุวัติหนังสือสัญญา</p> <p>๓.๓.๒ เสนอแนะให้กำหนดนิยามให้ครอบคลุมการจัดทำข้อสงวนสำหรับหนังสือสัญญาที่จัดทำกับองค์การระหว่างประเทศด้วย</p> <p>๓.๔ เสนอแนะให้เพิ่มเติมบทนิยามสำหรับถ้อยคำอื่น ๆ ที่จำเป็น ดังนี้</p> <p>๓.๔.๑ คำว่า “ผู้เกี่ยวข้อง” โดยเสนอแนะให้เพิ่มเติมหลักการเกี่ยวกับการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง นอกเหนือจากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป โดยอาจกำหนดให้มีบทนิยาม “ผู้เกี่ยวข้อง” ที่อาจได้รับผลกระทบจากการทำหนังสือสัญญา เพื่อให้กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียหรือได้รับผลกระทบจากการทำหนังสือสัญญามีขอบเขตจำกัดและเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น เช่น ตัวอย่างกรณีพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒</p>	

ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	หมายเหตุ
	๓.๔.๒ คำว่า “หนังสือสัญญาอื่น” ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๗๙ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญฯ	
๔. ร่างมาตรา ๕	มีข้อสังเกตว่า ร่างมาตรานี้ไม่จำเป็นต้องบัญญัติไว้ เนื่องจาก ความตกลงที่ไม่มีเจตนาก่อให้เกิดพันธะผูกพันทางกฎหมายและไม่อยู่ภายใต้บังคับของ กฎหมายระหว่างประเทศ ไม่ใช่ “หนังสือสัญญา” ตามมาตรา ๓ และไม่อยู่ภายใต้บังคับ ของร่างพระราชบัญญัติฯ ตามมาตรา ๔ อยู่แล้ว การบัญญัติไว้อาจก่อให้เกิดความสับสน และมีปัญหาในการตีความได้	
๕. ร่างหมวด ๑ การจัดทำหนังสือสัญญา และการปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้หนังสือสัญญา	เสนอแนะให้ตัดหมวด ๑ ออก เนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินการภายในของ หน่วยงานและอยู่นอกขอบเขตของมาตรา ๑๗๘ วรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญฯ และเป็นเรื่องที่มี รายละเอียดค่อนข้างมากและจะทำให้กระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฯ ล้าช้าออกไป นอกจากนี้ การกำหนดบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวไว้ในกฎหมายระดับ พระราชบัญญัติอาจไม่เหมาะสมและยากต่อการปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้ หากจำเป็นต้องมี กฎหมาย ก็อาจกำหนดให้ออกเป็นกฎหมายลำดับรอง ซึ่งจะสะดวกต่อการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการจัดทำหนังสือสัญญาหรือสอดคล้องกับวิธีการดำเนินการ ที่เปลี่ยนแปลงไป	
๖. ร่างมาตรา ๗	๖.๑ เสนอแนะให้กำหนดหลักการสำคัญในการจัดทำหนังสือสัญญาหรือกระบวนการ เสนอร่างหนังสือสัญญาไว้ อาทิ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (meaningful participation) หลักความรับผิดชอบ สำหรับการจัดทำกฎกระทรวง ๖.๒ มีข้อสังเกตว่า จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ อาทิ กรณีการดำเนินงานของไทยในฐานะที่เป็นสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะ ในการเจรจากรอบพหุภาคีหรือภูมิภาค เช่น ภายใต้อองค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) เอเปค (Asia-Pacific Economic Cooperation : APEC) หรือ อาเซียน เนื่องจากอาจมีกรณีของไทยไม่สามารถควบคุมหรือกำหนดระยะเวลาดำเนินงาน เองได้ แต่จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์หรือมติเสียงส่วนใหญ่ขององค์การระหว่างประเทศนั้น ๆ นอกจากนี้ จะต้องคำนึงถึงการดำเนินการในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน หรือการจัดทำ ความตกลงระหว่างประเทศในรูปแบบที่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นความตกลง เชิงนโยบายและไม่มีเจตนาก่อให้เกิดพันธะผูกพันทางกฎหมาย เช่น Joint Statement, Joint Declaration, บันทึกความเข้าใจ (memorandum of understanding : MOU), แผนการดำเนินงาน (plan of action) หรือความร่วมมือให้การสนับสนุนด้านเทคนิค (technical assistance)	

ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	หมายเหตุ
๗. ร่างมาตรา ๘	เสนอแนะให้พิจารณาปรับแก้โดยในวรรคแรกควรระบุไว้ว่า ให้คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบก่อนการดำเนินการให้มีผลผูกพัน และวรรคสองควรระบุไว้ว่า หากหนังสือสัญญานั้นกำหนดให้มีการลงนามและการดำเนินการให้มีผลผูกพันแยกจากกัน ก็ให้เสนอคณะรัฐมนตรีเห็นชอบก่อนการลงนามด้วย	
๘. ร่างมาตรา ๙	มีข้อสังเกตว่า ยังไม่มีความชัดเจนระหว่างการจัดทำหนังสือสัญญาที่ต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามหนังสือสัญญา กับหนังสือสัญญาอื่นที่จะต้องเสนอให้รัฐสภาเห็นชอบ ซึ่งสำหรับหนังสือสัญญาที่ต้องออกพระราชบัญญัติ ยังไม่มีขั้นตอนที่ชัดเจนว่าจะต้องเสนอพระราชบัญญัติควบคู่ไปกับการเสนอให้รัฐสภาเห็นชอบหนังสือสัญญาหรือไม่	
๙. ร่างมาตรา ๑๐ วรรคสอง	มีข้อสังเกตว่า การขอต้นฉบับ Full Powers ของภาคีอีกฝ่ายจะกระทำได้เฉพาะกรณีสนธิสัญญาทวิภาคี สำหรับสนธิสัญญาพหุภาคี การขอรับต้นฉบับ Full Powers ของภาคีอื่นมาเก็บไว้กับไทยคงกระทำได้ยากในทางปฏิบัติ และการขอรับเพียงสำเนา Full Powers ก็เพียงพอแล้ว เพราะข้อ ๗ (๑)(เอ) ของอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยกฎหมายสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๙๖๙ ระบุว่า ผู้ที่มีอำนาจลงนามคือผู้ที่สามารถแสดง (produce) Full Powers ที่เหมาะสมได้ โดยไม่ได้กำหนดว่าจะต้องมอบเอกสารดังกล่าวให้ผู้อื่น	
๑๐. ร่างมาตรา ๑๑ วรรคสี่	<p>๑๐.๑ มีข้อสังเกตว่า บทบัญญัติในวรรคสี่ไม่มีความจำเป็นและจะเป็นการสร้างควมสับสน เพราะการทำหนังสือสัญญาที่อาจมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอยู่แล้วตามหมวด ๒</p> <p>๑๐.๒ เสนอแนะว่า นอกเหนือจากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนตามหมวด ๒ แล้ว ควรจัดให้มีการเยียวยาผลกระทบที่เกิดจากการที่จัดทำหรือถอนข้อสงวนที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้า หรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวางด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และความมุ่งหมายของร่างพระราชบัญญัตินี้</p>	

ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	หมายเหตุ
๑๑. ร่างมาตรา ๑๒	มีข้อสังเกตว่า การแก้ไขเพิ่มเติมหนังสือสัญญาเป็นเรื่องที่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคู่ภาคีอื่น ๆ ด้วย จึงมีประเด็นว่าการแก้ไขเพิ่มเติมหนังสือสัญญา ที่แม้จะไม่มีการทำหนังสือสัญญาขึ้นใหม่ ก็ควรถือเป็นการทำหนังสือสัญญาด้วยหรือไม่ เพื่อมิให้เกิดความลักลั่นระหว่างการแก้ไขหนังสือสัญญาที่ทำเป็นหนังสือสัญญากับที่ไม่ทำเป็นหนังสือสัญญา ซึ่งอาจมีเนื้อหาที่กระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้า หรือการลงทุนของประเทศอย่างกว้างขวางตามรัฐธรรมนูญฯ ได้	
๑๒. ร่างมาตรา ๑๓	<p>๑๒.๑ เสนอแนะให้กำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบมีหน้าที่ในการรายงานการติดตามการปฏิบัติตามพันธกรณีต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการฯ รวมถึงเปิดเผยข้อมูลต่อประชาชน ภายในช่วงเวลาที่เหมาะสม เช่น ทุก ๆ ๒-๓ ปี</p> <p>๑๒.๒ มีข้อสังเกตว่า การกำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบมีหน้าที่ติดตามการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาให้ครบถ้วนและสมบูรณ์จะต้องคำนึงถึงอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานนั้น ซึ่งอาจไม่สามารถดำเนินการได้เอง ยกตัวอย่างกรณีความตกลงการค้าเสรีและความตกลงภายใต้ WTO ที่มีขอบเขตกว้างขวาง ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็น เพื่อให้การปฏิบัติตามพันธกรณีเป็นไปอย่างครบถ้วนและสมบูรณ์</p>	
๑๓. ร่างมาตรา ๑๔	เสนอแนะให้มีช่องทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ อาทิ หน่วยงานรัฐที่ได้รับผลกระทบ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีสิทธิยื่นคำขอให้คณะกรรมการตามหมวด ๔ พิจารณาให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะ นอกจากกระทรวงการต่างประเทศหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ	
๑๔. ร่างมาตรา ๑๕	<p>๑๔.๑ มีข้อสังเกตว่า หากกระทรวงการต่างประเทศต้องเก็บรักษาหนังสือสัญญา จะต้องมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ทั้งพื้นที่จัดเก็บ วัสดุอุปกรณ์ ระเบียบการจัดการ กรอบระยะเวลาการเก็บ เป็นต้น</p> <p>๑๔.๒ กระทรวงการต่างประเทศอาจจัดเก็บหนังสือสัญญาในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้สามารถตรวจสอบและเข้าถึงได้ง่าย และเก็บรักษาต้นฉบับไว้ที่หน่วยงานต้นสังกัด และกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดเก็บต้นฉบับไว้ระยะเวลาหนึ่งก่อนส่งมอบให้</p>	

ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	หมายเหตุ
	<p>หอบจดหมายเหตุแห่งชาติและให้บริการค้นคว้าวิจัยตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และพระราชบัญญัติจดหมายเหตุแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖</p> <p>๑๔.๓ มีข้อสังเกตว่า (๑) ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมในทางปฏิบัติด้วย ยกตัวอย่างกรณีความตกลงการค้าเสรี มีเอกสารที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก เช่น ตารางข้อผูกพันเปิดเสรีสาขาสินค้า บริการ และการลงทุน ดังนั้น หากต้องจัดทำคำแปลภาษาไทยทั้งหมดจะต้องใช้เวลาดำเนินการมาก จึงอาจให้หน่วยงานที่รับผิดชอบร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำคำแปลภาษาไทยเฉพาะในส่วนของความตกลงหลักหรือภาคผนวกของความตกลงที่มีความสำคัญ (๒) ที่ผ่านมา คำแปลภาษาไทยถูกจัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่หรือนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ และในทางกฎหมายเป็นเพียงคำแปลภาษาไทยอย่างไม่เป็นทางการเท่านั้น เนื่องจากในการจัดทำความตกลงระหว่างประเทศส่วนใหญ่จะกำหนดให้ใช้ฉบับภาษาอังกฤษเป็นฉบับทางการในการบังคับใช้และตีความ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของการจัดทำคำแปลภาษาไทยสำหรับผู้ใช้งานคนไทย อาจพิจารณากำหนดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบหรือรับรองคำแปล</p>	
๑๕. ร่างมาตรา ๑๖	มีข้อสังเกตว่า จะต้องคำนึงถึงกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการด้วย	
๑๖. ร่างมาตรา ๑๗	<p>๑๖.๑ เสนอแนะให้ตัดคำว่า “ฟัง” ออก เพื่อหลีกเลี่ยงการตีความว่าเป็นเพียงการใช้ดุลพินิจของหน่วยงานที่รับผิดชอบ และควรกำหนดให้เป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ต้องปฏิบัติเสมอ</p> <p>๑๖.๒ เสนอแนะให้ปรับแก้เพื่อความชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนี้ “...ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ พึงจัดให้มีการศึกษาโดยสถาบันวิชาการหรือคณะบุคคลที่เชื่อถือได้อย่างรอบด้านและเป็นระบบ เพื่อและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดทำหนังสือสัญญานั้นอย่างรอบด้านและเป็นระบบในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีโอกาสส่งผลโดยตรงหรือโดยอ้อมต่อสุขภาพของประชาชน และนำผลการศึกษาและสาระสำคัญของร่างหนังสือสัญญานั้นมาเผยแพร่ ก่อนการจัดรับฟังความเห็นไม่น้อยกว่า ๑๐ วันทำการ ทั้งนี้ กระบวนการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยต้องเผยแพร่รายงาน</p>	

ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	หมายเหตุ
	<p><u>การวิเคราะห์และรวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นแก่ประชาชนต่อสาธารณะ</u> ก่อนเสนอให้คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ”</p> <p>๑๖.๓ เสนอแนะให้แก้ไข ดังนี้ “...และวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการทำหนังสือสัญญานั้นอย่างรอบด้าน และเป็นระบบ <u>และครอบคลุมประชาชนจากทุกภาคส่วนให้มากที่สุดเท่าที่พึงกระทำได้</u> รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลประโยชน์และผลกระทบ ตลอดจนมาตรการและแนวทางในการเยียวยาผลกระทบนั้นแก่ประชาชน ก่อนเสนอให้คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ”</p>	
๑๗. ร่างมาตรา ๑๘	<p>เสนอแนะให้มอบหมายให้องค์กรอิสระเป็นผู้จัดทำรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี</p>	
๑๘. ร่างมาตรา ๑๙	<p>๑๘.๑ เสนอแนะให้กำหนดวิธีการรับฟังความคิดเห็นอย่างอื่นไปพร้อมกับการรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานที่รับผิดชอบ เนื่องจาก การรับฟังผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าวอาจไม่เพียงพอ โดยควรปรับแก้ถ้อยคำ ดังนี้ “...ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานที่รับผิดชอบนั้น และจะใช้วิธีการอย่างหนึ่งหรือหลายวิธีดังต่อไปนี้ด้วยก็ได้”</p> <p>๑๘.๒ เสนอแนะให้เพิ่มคำว่า “...รับฟังความคิดเห็น<u>ของประชาชน</u>...” เพื่อให้เกิดความชัดเจน</p> <p>๑๘.๓ เสนอแนะให้จัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ๒ ขั้นตอน ได้แก่ (๑) ก่อนเข้าร่วมการเจรจา และ (๒) ก่อนรัฐสภาให้ความเห็นชอบ</p> <p>๑๘.๔ เสนอแนะว่า ก่อนการดำเนินการรับฟังความคิดเห็น ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบล่วงหน้าก่อน ๑๕ วัน ผ่านทางสื่อของรัฐและเอกชน</p> <p>๑๘.๕ เสนอแนะให้ระยะเวลาการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมากกว่า ๓๐ วัน เพื่อให้ประชาชนมีเวลาศึกษารายละเอียดตามสมควรและสามารถรับฟังความคิดเห็นได้อย่างทั่วถึง</p>	
๑๙. ร่างมาตรา ๒๐	<p>๑๙.๑ เสนอแนะให้เพิ่มคำว่า “...รับฟังความคิดเห็น<u>ของประชาชน</u>...” เพื่อให้เกิดความชัดเจน</p>	

ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	หมายเหตุ
	<p>๑๙.๒ เสนอแนะให้หน่วยงานที่รับผิดชอบนำหลักการหรือประเด็นสำคัญของหนังสือสัญญาที่อาจมีผลกระทบอย่างกว้างขวางไปรับฟังความคิดเห็น อย่างน้อย ๒ คราว ได้แก่ (๑) ก่อนการชี้แจงวัตถุประสงค์ กรอบและประเด็นการเจรจาของรัฐบาล และ (๒) ภายหลังที่มีการเจรจาหรือภายหลังการลงนาม</p> <p>๑๙.๓ เสนอแนะให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นองค์กรกลาง ในการทำหน้าที่รับฟังความเห็นของประชาชน</p>	
๒๐. ร่างมาตรา ๒๑	<p>๒๐.๑ มีข้อสังเกตว่า การใช้ดุลพินิจของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพิจารณาว่า เรื่องใดจะทำให้เกิดความเสียหายนั้นทำให้เกิดความไม่ชัดเจน จึงเสนอแนะว่า อาจกำหนดให้การเปิดเผยข้อมูลเป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ โดยเฉพาะมาตรา ๑๕ (๑) - (๗) ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติในเรื่องการเปิดเผย หรือไม่เปิดเผยข้อมูลที่ชัดเจน</p> <p>๒๐.๒ เสนอแนะให้คณะกรรมการตามหมวด ๔ พิจารณาอีกครั้ง หากหน่วยงานที่รับผิดชอบพิจารณาแล้วเห็นว่าการเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหาย</p> <p>๒๐.๓ โดยที่ร่างมาตรานี้เป็นข้อกำหนดที่มุ่งจำกัดสิทธิของประชาชนในการเข้าถึง ข้อมูล และเมื่อเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ จึงเสนอแนะให้มีบทบัญญัติ เกี่ยวกับการอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร เพื่อไม่ให้ขัดต่อ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง</p>	
๒๑. ร่างหมวด ๓ การเยียวยา	<p>๒๑.๑ เสนอแนะให้เปิดโอกาสให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบสามารถเสนอแนะ มาตรการเยียวยาได้</p> <p>๒๑.๒ เนื้อหาในร่างหมวด ๓ ยังขาดความชัดเจนและยังไม่ครบถ้วนตามมาตรา ๑๗๘ วรรคสามของรัฐธรรมนูญฯ เช่น ตามร่างมาตรา ๒๒ กำหนดกรณีการปฏิบัติตามหนังสือ สัญญาก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้าหรือการลงทุน ของประเทศอย่างกว้างขวาง ซึ่งควรจะเป็นกรณีการปฏิบัติตามหนังสือสัญญานั้นก่อให้เกิด ผลกระทบต่อประชาชน อีกทั้งยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการพิจารณาว่าผลกระทบต่อประชาชนมีในกรณีใดบ้าง และประชาชนจะได้รับ การเยียวยาได้อย่างไรบ้าง</p>	

ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	หมายเหตุ
	<p>๒๑.๓ มาตรา ๑๗๘ วรยศีของรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. ๒๕๖๐ กำหนดให้มีกฎหมายกำหนดวิธีการที่ประชาชนได้รับการเยียวยาที่จำเป็นอันเกิดจากผลกระทบของการทำหนังสือสัญญาเกี่ยวกับการค้าเสรี อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า การจัดทำความตกลงการค้าเสรีมีขอบเขตกว้างขวาง ครอบคลุมการค้าสินค้าทั้งภาคเกษตรและอุตสาหกรรม การค้าบริการ และการลงทุนในสาขาต่าง ๆ อีกทั้งการประเมินผลกระทบอาจทำได้ยากในทางปฏิบัติ ดังนั้น ควรกำหนดให้มีการจัดตั้งกองทุนเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการค้าเสรีให้เป็นกองทุนถาวรที่มีความยั่งยืนตามหลักการของพระราชบัญญัติการบริหารทุนหมุนเวียน พ.ศ. ๒๕๕๕ เพื่อเป็นหนึ่งในเครื่องมือในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบในระยะยาว</p>	
<p>๒๒. ร่างมาตรา ๒๒</p>	<p>๒๒.๑ มีข้อสังเกตว่า มาตรการเยียวยาที่กำหนดไว้เป็นการเยียวยาหลังเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว ซึ่งจะมีต้นทุนดำเนินการสูง และผลกระทบบางเรื่องโดยเฉพาะด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม การเยียวยาให้กลับสู่สภาพเดิมจะมีต้นทุนสูงและเป็นไปได้ยากหรืออาจเป็นไปได้ไม่ได้ ดังนั้น จึงเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นและมุ่งเน้นการหาทางป้องกัน และกำหนดมาตรการรับมือในเชิงรุก</p> <p>๒๒.๒ มีข้อสังเกตว่า การเสนอมาตรการเยียวยาหน่วยงานที่รับผิดชอบน่าจะเล็งเห็นได้ตั้งแต่เริ่มจัดทำร่างหนังสือสัญญาแล้ว ดังนั้น ควรจะเสนอมาตรการเยียวยาไปพร้อมกับขั้นตอนการเสนอขอความเห็นชอบร่างหนังสือสัญญาต่อคณะรัฐมนตรีหรือรัฐสภา (แล้วแต่กรณี) ซึ่งจะช่วยให้คณะรัฐมนตรีหรือรัฐสภา (แล้วแต่กรณี) มีข้อมูลที่ครบถ้วน เพื่อประกอบการพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างหนังสือสัญญาดังกล่าว</p> <p>๒๒.๓ เสนอแนะให้แก้ไขเป็น “...ซึ่งอาจเป็นมาตรการ<u>เยียวยา</u>ทางการเงินหรือที่ไม่เป็นเงินก็ได้” ซึ่งจะทำให้กระชับและสอดคล้องกับความในวรรคสอง</p> <p>๒๒.๔ เสนอแนะให้แก้ไขเป็น “...หากหน่วยงานที่รับผิดชอบ<u>พิจารณาแล้วเห็นว่า</u>ยังมีได้เสนอแนะมาตรการ<u>และแนวทางในการ</u>เยียวยาหรือได้เสนอแนะมาตรการเยียวยาไว้แล้วแต่<u>ปรากฏในภายหลังว่า</u>ยังไม่มีผลครอบคลุมเพียงพอ ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเสนอแนะมาตรการ<u>และแนวทางในการ</u>เยียวยาที่จำเป็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ...”</p>	

ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	หมายเหตุ
	<p>๒๒.๕ เสนอแนะให้มีการเสนอมาตรการเยียวยา ก่อนการมีผลใช้บังคับของหนังสือสัญญาที่อาจมีผลกระทบอย่างกว้างขวาง</p> <p>๒๒.๖ เสนอแนะให้มีการกำหนดกรอบหลักการหรือประเด็นสำคัญ ที่หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องกำหนดในมาตรการเยียวยาที่เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เช่น กำหนดให้อย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบต่อประชาชนที่เกิดจากหนังสือสัญญา ประเภทของบุคคลที่มีสิทธิได้รับการเยียวยา ขั้นตอน วิธีการ หรือช่องทางการใช้สิทธิรับการเยียวยา การอุทธรณ์ การขอให้พิจารณาใหม่ รวมถึงวิธีการที่ประชาชนจะใช้สิทธิเรียกร้องให้มีการกำหนดมาตรการเยียวยาที่เหมาะสมเพิ่มเติม</p> <p>๒๒.๗ เสนอแนะให้หน่วยงานที่รับผิดชอบกำหนดกรอบระยะเวลาการดำเนินการเยียวยาที่เป็นมาตรการทางการเงินไว้ให้ชัดเจน รวมทั้งงบประมาณที่ใช้ตลอดระยะเวลาดำเนินการเพื่อประกอบการเสนอประมาณการค่าใช้จ่ายต่อคณะรัฐมนตรีด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๒๗ ของพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑</p>	
<p>๒๓. ร่างมาตรา ๒๓</p>	<p>เสนอแนะให้แก้ไขเป็นดังนี้ “...โดยอย่างน้อยต้องเผยแพร่ผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานที่รับผิดชอบนั้น และประกาศในราชกิจจานุเบกษา หรือช่องทางอื่นใดที่หน่วยงานที่รับผิดชอบเห็นว่าเหมาะสม” เนื่องจากควรเผยแพร่ข้อมูลมากกว่า ๑ ช่องทาง ทั้งนี้ ในส่วนการประกาศในราชกิจจานุเบกษานั้น เป็นไปตามข้อ ๕ ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประกาศเรื่องในราชกิจจานุเบกษา พ.ศ. ๒๕๔๗</p>	
<p>๒๔. ร่างมาตรา ๒๔</p>	<p>เสนอแนะให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อประกอบการพิจารณายกเลิกมาตรการเยียวยาของคณะรัฐมนตรีด้วย เพื่อให้คณะรัฐมนตรีมีข้อมูลที่เพียงพอในการพิจารณายกเลิกมาตรการเยียวยานั้น</p>	
<p>๒๕. ร่างหมวด ๔ คณะกรรมการ</p>	<p>เสนอแนะให้พิจารณาความจำเป็นของการจัดตั้งคณะกรรมการ เนื่องจากการเข้าเป็นภาคีหนังสือสัญญาต่าง ๆ ก็จะต้องพิจารณาร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่แล้ว และอาจเป็นการเพิ่มการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน นอกจากนี้ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตามที่กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติฯ มีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ รับผิดชอบภารกิจดังกล่าวอยู่แล้ว และหากคณะรัฐมนตรีต้องการให้มี</p>	

ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	หมายเหตุ
	<p>การกลั่นกรองเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำหนังสือสัญญา ก่อน คณะรัฐมนตรีย่อมอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุม คณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อแต่งตั้งคณะบุคคลเพื่อพิจารณาการกลั่นกรองเรื่องก่อนเสนอ คณะรัฐมนตรีได้</p>	
<p>๒๖. ร่างมาตรา ๒๕</p>	<p>๒๖.๑ เสนอแนะให้แก้ไขเป็น “ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการเพื่อพิจารณาพันธกรณีภายใต้หนังสือสัญญา” ประกอบด้วย...” เนื่องจากมีเพียงคณะกรรมการคณะเดียว และร่างมาตรา ๓ ได้กำหนดค่านิยามคำว่า “คณะกรรมการ” ไว้แล้ว</p> <p>๒๖.๒ เสนอแนะให้แก้ไขโดยตัด “อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย” ออกจากกรรมการโดยตำแหน่ง และแก้ไขความในวรรคสองเป็น “ให้อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ...”</p> <p>๒๖.๓ เสนอแนะให้เพิ่มองค์ประกอบของกรรมการ ดังนี้ (๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธานกรรมการ (๒) ผู้แทนกระทรวงการคลัง (๓) ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ (๔) ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (๕) ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๖) ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ (๗) ผู้แทนกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (๘) ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (๙) ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข (๑๐) ผู้แทนกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (๑๑) ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม และ (๑๒) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านอื่นอีกไม่เกินเก้าคนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ</p> <p>๒๖.๔ เสนอแนะให้กำหนดให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ๖ ตำแหน่งมาจากสาขาความเชี่ยวชาญที่หลากหลาย และเพิ่มสัดส่วนผู้แทนของภาคประชาชน โดยให้มีผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายระหว่างประเทศ สิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม การคุ้มครองผู้บริโภค ทรัพย์สินทางปัญญา และสวัสดิการสังคมและสาธารณสุข เป็นต้น โดยให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากบัญชีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ</p>	

ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	หมายเหตุ
๒๗. ร่างมาตรา ๒๖	<p>เสนอแนะให้เพิ่มคุณสมบัติเกี่ยวกับประสบการณ์และผลงานของผู้ทรงคุณวุฒิให้สอดคล้องกับกฎหมายฉบับอื่น ๆ ดังนี้ “การแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ให้แต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ <u>ประสบการณ์ หรือผลงานเป็นที่ประจักษ์</u>เกี่ยวกับกฎหมายระหว่างประเทศ หรือในด้านอื่นที่เป็นประโยชน์...”</p>	
๒๘. ร่างมาตรา ๒๗	<p>๒๘.๑ เสนอแนะให้ตัดคำว่า “ข้าราชการการเมือง” ออก เพราะข้อความที่เหลืออยู่ครอบคลุมแล้ว</p> <p>๒๘.๒ เสนอแนะให้แก้ไข (๕) เป็น “...เว้นแต่เป็นข้าราชการหรือพนักงาน <u>มหาวิทยาลัย ผู้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ หรือ ศาสตราจารย์</u> ในมหาวิทยาลัยของรัฐ”</p> <p>๒๘.๓ เสนอแนะให้พิจารณาจำกัดอายุผู้ที่ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้มีอายุไม่เกิน ๗๐ ปีบริบูรณ์</p>	
๒๙. ร่างมาตรา ๒๙	<p>เสนอแนะให้แก้ไขเป็น “นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ...” เพื่อให้ประโยคสมบูรณ์ขึ้น</p>	
๓๐. ร่างมาตรา ๓๓	<p>เสนอแนะให้แก้ไขความใน (๔) เป็น “...หรือคณะรัฐมนตรี <u>หรือคณะกรรมการ</u> มอบหมาย”</p>	